

Asia: VN/27452/2020-OM-548

Julkisuuslain salassapitoperusteiden uudistustarpeiden kartoitus

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat mielestänne nykyisten julkisuuslain 24 §:n salassapitoperusteiden kehittämistarpeet? Puuttuuko nykyisistä salassapitosäännöksistä jotain olennaista? Kuvailkaa ja perustelkaa kehittämistarvetta mahdollisimman konkreettisesti.

Muuttuneessa turvallisuusympäristössä julkisuuslain salassapitosäännöksiä tulee arvioida uudelleen ja mahdollistaa nykyistä paremmin erityisesti turvallisuuteen liittyvien tietojen salaaminen. Leijona Catering Oy:n näkökulmasta turvallisuuteen liittyviä kriittisiä tietoja ovat:

- 1) Puolustusvoimiin, Rajavartiolaitoksen ruokahuoltoon sekä -logistiikkaan liittyvät tiedot; ja
- 2) Leijona Catering Oy:n henkilökuntaan kohdistuvat turvallisuusuhat

Asiakkaidemme osalta kriittistä tietoa ovat ateriamäärät ja sijoittelu, elintarvikevarastojen sijainnit ja ateriasisällöt sekä, miten elintarvikkeiden logistiikka on toteutettu.

Henkilökuntaan kohdistuvan turvallisuusuhan osalta Leijona Catering näkee erittäin kriittisenä henkilökuntaan kohdistuvan vaikuttamisen, varjostamisen ja fyysisen häirinnän.

Julkisuuslain 24 §:n salassapitoperusteita tulisi muuttaa jommallakummalla tavalla:

- 1) Turvallisuuskriittisiä toimijoita varten (mm. ruokahuolto, huoltovarmuuskriittiset yhteisöt, jotka mahdollistavat yhteiskunnan elintärkeät toiminnot sekä kriittisen infrastruktuuri) lisätään oma kohta julkisuuslain 24 §:n salassapitoperusteisiin;

tai

- 2) Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 10 kohdan salassapitoa laajennetaan Puolustusvoimien osalta koskemaan myös Leijona Cateringä. Tällöin salassapidon piiriin tulisivat asiakirjat, jotka koskevat turvallisuuskriittisten asiakkaiden ruokahuolto, ostovolyymeja, elintarvikevarastojen sijainteja, logistiikkaa ja varautumista.

Julkisuuslain esitöissä HE 30/1998 s. 92 on käsitelty Puolustusvoimien asiakirjojen salassapitoa. 24 §:n 1 momentin 10) kohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa lausutaan, että lainkohdassa olisi vahinkoedellytyslauseke, jonka mukaan olettamana olisi salassapito. Tämän jälkeen esitöissä lausutaan, että "Salassa pidettäviä eivät kohdan mukaan välttämättä olisi esimerkiksi asiakirjat, jotka liittyvät Puolustusvoimien päivittäistavarahuoltoon, koska useimmiten voidaan pitää ilmeisenä, ettei tietojen antaminen näistä asiakirjoista vahingoita tai vaaranna valtakunnan puolustamista." Katsomme, että kyseinen kohta ei vastaa tämän päivän todellista tilannetta. Puolustusvoimien ruokahuoltoon liittyvien tietojen antaminen voisi merkittävästi vaarantaa valtakunnan puolustamista. Kyseinen näkemys on esitetty vain julkisuuslain esitöissä niin sanotusti esitöillä säätämisenä. Näkemys on oikeusohjeen näkökulmasta epäselvä, ja koska kysymys on merkittävistä turvallisuusintresseistä, niistä tulee säätää selvästi lain tasolla.

Nykyisen julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 31 kohta tulisi päivittää. Tällä hetkellä henkilön tulee itse pyytää erikseen osoitetietojensa salassapitoa, jos hänellä on "perusteltu syy epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi". Leijona Catering ehdottaa, että valtion virkamiesten ja turvallisuuskriittisessä organisaatiossa työskentelevien henkilöiden osoitetiedot olisivat lähtökohtaisesti salassa pidettäviä.

Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), millaisia muutoksia tämä edellyttäisi salassapitoperusteisiin? Kuvaillkaa ja perustelkaa muutostarvetta mahdollisimman konkreettisesti.

Mikäli julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla, olisi välttämätöntä, että julkisuuslain uudistuksen yhteydessä salassapitosäännökset arvioidaan huolella nykytilan valossa, ottaen huomioon laajennuksesta aiheutuvat välittömät ja välilliset turvallisuusriskit, sekä ne toimintaympäristöt ja organisaatiot, joita julkisuuslain laajennus koskisi.

Lähtökohtana tulisi olla, että Leijona Catering rajataan uuden julkisuuslain soveltamisalan ulkopuolelle. Toinen vaihtoehto olisi rajata Leijona Cateringin osalta julkisiksi vain hankintamenettelyä koskevat asiakirjat sekä osakeyhtiölain ja kirjanpitolain edellyttämät asiakirjat, tai lisätä vahinkoedellytyslauseke, jonka mukaan olettamana on salassapito. Lisäksi toisessa vaihtoehdossa tulisi julkisuuslakiin tehdä tämän lausunnon luvussa 2 mainitut muutokset.

Nykyiset salassapitosäännökset eivät suojaa sen asiakirjoja riittävästi. Vaikka pyydettyistä asiakirjoista voitaisiin erikseen poistaa salaiseksi luokiteltu tieto, on olemassa riski, että eri asiakirjojen kohtia ja kirjauksia yhdistelemällä on mahdollista muodostaa yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kannalta vaarallinen näkemys myös turvallisuuskriittisistä asioista. Esimerkiksi Leijona Cateringin ostovolyymien salassapito on erittäin kriittistä, koska ostovolyymeja ja toimittajatietoja yhdistelemällä on mahdollista, että muodostaa kokonaiskuva yhteiskunnan turvallisuuskriittisten toimijoiden ruokahuollosta ja logistiikasta mikä on Suomen puolustuksen kannalta kriittistä tietoa.

Oletteko tunnistanee tietojen tai asiakirjojen salassapitoa koskevaa erityislainsäädäntöä, joka on ristiriidassa julkisuuslain salassapitosäännösten kanssa? Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), aiheutuisiko soveltamisalan muutoksesta konkreettisia ristiriitoja nykyisen erityislainsäädännön kanssa tai tarvetta tarkentaa erityislainsäädäntöä?

Emme tunnista tällaista lainsäädäntöä.

Mähönen Nina
Leijona Catering Oy